

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΓΕΤΟΡΙΑ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΗΣ,
ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ,

Εν ἣ καὶ περὶ τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς τῆς ἐν αὐτῇ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἧτοι τοῦ
Σ. Βασιλείου καὶ Θεῶν Ναῶ τῆς τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἀναστάσεως, κοινῶς ἠδὲ
λεγομένης τῷ Ἁγίῳ Τάφῳ, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνακαινισμῶν
τοῦ αὐτοῦ κατὰ διαφόρους καιρούς.

CHRYSANTHI

Beatissimi Patriarchæ Hierosolymorum
HISTORIA ET DESCRIPTIO TERRÆ SANCTÆ,
URBISQUE SANCTÆ HIERUSALEM,

In qua & de Veteri, quæ in ea est Ecclesiæ Magnæ ædificatione, Venerandi nempe
ac Divini Templi Ascensionis Domini Nostri, vulgo Sancti Sepulcri nuncupatæ,
deque ipsius postea secundum varia tempora instaurationibus.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, 1728.

Παρά Ἀρτωρίῳ τῷ Βόρτολι.

CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

Ἐτυπώθησαν δι' ἀειλαμάτων τῷ Παναγίῳ Τάφῳ, ὅθεν καὶ τὰ παρέχονται δωρεάν.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΓΟΡΔΑΤΟΣ ΧΙΟΣ

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΤΘΟΜΕΝΟΙΣ ΕΤ' ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ὁσον ἡ Ἴσορεια εἰς τὸν τῶν ἀνθρώπων ὀλιγοχρόνιον, ἢ ἄστατον βίον συμβάλλεται, ἀπαθανατίζουσα τὰ θνητὰ, διδύσα χάριν, ἢ βεβαιότητα εἰς τὰ ἄστατα καὶ πρόσκαιρα, ἢ μόνιμα ποιούσα καὶ δικαιούσα τὰ ἐφήμερα, ἢ κατὰ τὸ Ἡρακλήτειον τοῦ Ποσειδῶνος ρείθρον μηδέποτε κτ' ἐν αὐτῇ ἐν τοῖς αὐτοῖς διαμένοντα, τὸ ἐφανέρωσαν μὲν ἀπλῶς οἱ τῆς Ἴσορειας συγγραψάμενοι, μάλιστα δὲ ὅσοι ἀσχοληθέντες

εἰς τὰ μάλιστα κατὰ τὸ θεωρητικὸν τῆς Φιλοσοφίας μέρος κατ' ἀρχάς, τελευταῖον ὡς ἀβέβαιον, ἢ πολλὰς τὰς ἐναντιότητας, ἢ διαφόρους ὑπολήψεις ἐπιδοχόμενον παρεδόντες, εἰς ταῦτα ὡς ἀναγκαιοτέρων ἀπέβλεψαν, τὰ ποτὲ γεγονότα μόνον μὴ εἴδωσαν εἰς λήθης ῥιφίαι βυθῶς, ἀλλ' αἰεὶ κρατοῦσαν εἰς φῶς, εἰς ἅπερ ὡς εἰς ἀρχετύπους εἰκόνας, ἢ παραδείγματα ἀποβλέψασα ἢ ἀνθρώπινος φύσις, ναὶ ῥυθμίζεται, ἢ ναὶ ποδηγετῆται εἰς τὸ καλόν, μιμημένη μὲν κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ ὀρθῶς γεγονότα, ἀποποιουμένη δὲ τῶν ἀναντιτά διωκεῖται.

Ἰδίον δὲ τῆς Ἴσορειας οὐ μόνον αἱ διαδοχαὶ τῶν Βασιλείων, ἢ νίκαι τῶν Βασιλέων, τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν Στρατηγῶν, ἢ τῶν περιβλέπων ἀνδρῶν αἱ κατὰ καιρὸς συμβελαίτε, ἢ ἀποφθέγματα, ἀλλ' ἢ καὶ οἰκοδομημάτων ἐκφράσεις, ἢ Ἐπαρχῶν ὑποτυπώσεις, ἢ καὶ διαφόρους περιελάσεις διάφορα κατ' αὐτὰς συμπλήματα, ἢ ἀλλοιώσεις, διὰ τῶν ὁποίων οἷον ὑπ' ὄψιν φέρουσα τὰ μακρὰ ὄντα, ἢ ἄγνωστα, τὰ κάμνει γνώριμα, ἢ σαφῆ εἰς σὺν ἐπιεμένους τῆς τέτων γνώσεως, ἢ εἰδήσεως, ἢ μάρτυρες τῶν λόγων διαπρύσιοι, ἢ μόνον οἱ τῶν Ἑλλήνων συγγραψάμενοι, ὅπῃ μετὰ τῆς Ἴσορειας πολλὰ τοιαῦτα συνέροντες ὑποτύπωσαν, ἢ ἐπαράσθησαν, ἀλλὰ ἢ αὐτὴ ἢ τῶν ὡς ἀληθῶν, ἢ θείων ὄντως πραγμάτων ἱερὰ Ἐυγγραφή, ὅπῃ δὲν ἠρκέσθη ναὶ περιγράψῃ μόνον ἀκριβῶς τὸν Σολομόντειον ἐκείνον Ναόν, ἀλλ' εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς ἔτελλε τὴν ὑποτύπωσιν, φανερώωντας ἢ τὸν τρόπον τῆς κτίσεως, ἢ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἔργων, ἢ πᾶσαν τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, ἢ τὸν χρόνον κατ' ὃν ἐκτίζετο, ἢ ἢ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ ἢ τὴν ὑπὸ τῆς Ζοροβάβελ τῆ αὐτῆς γενομένην αἰάκτιον σαφέστατα περιέγραψε,

Ε.Υ.Δ. τῆς Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

καὶ ὁ Παμφίλος δ' Εὐσίβιος, καὶ Σωκράτης ὁ Σχολιαστὴς, ἐποῦ ὁμοίως τὴν ὑπὸ
 τῆς Ἰσακόςτης Μεγάλης Βασιλέως Κωνσταντίνου αἰγίον τοῦ τῆς Ἀναστάσιως τοῦ
 Θεοῦ Λόγου Θεῖου, καὶ ζωπαρόχου Ναοῦ ἐπὶ λιπῆ ζειτρώσαν, οἷς πάσιν ἐπόμενος
 καὶ ὁ Μακαριώτατος, καὶ Σοφώτατος Πατριάρχης τῆς Ἀγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ
 (τῆς ὁποῖα τὸν παιδίον Θεῖον, καὶ ἀποστολικὸν βίον, τὸ πρῶτον, τὸ ἡσυχον, τὸ
 ἐν πάσιν ἀκέραιον, τὸ ἔρθεν, καὶ ἀκλίσι τῶν ἀκραφίαν τῆς Ἀσισίας δογματίων,
 τὴν εἰς τε τὴν καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἐξ ἑσσοφίαν μελίτην, καὶ τιλιέτην, τὴν ἀπὸ
 τῆς ἀδιακότου περιηγήσεως ἀκρίβη πολυμάθειας, τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν πρίπυσαν ἐπί-
 μοισι, καὶ ἡφάλισι εἰς τὰ λογικὰ τῆς Χρυσῆς πρέβατ' ἐπιμέλειαν, δὲν εἶπαι τῆ
 παρῶτος ἔργου, ἀλλ' ἑτέρου καθ' αὐτὸ, καὶ τιλιετίρη τὰ (τὸ διηγηθῆ) Κύριος Χρύ-
 σωστος, ὡς ἴρα ἀφ' ἧ μὴ πόσος ἰδρύσας, καὶ μέχθης ἰδυιῆθι, ἀδοκίᾳ Θεοῦ τοῦ
 Θεοῦ ἀπέρων πέρης ἐπιδικυῖτος, ἰὰ αἰσικοδομένη, καὶ ἰὰ αἰσεθῆση τὰ πεπληκῆα,
 καὶ αἰακαρισμῶ δέειξαι μίση τῆ ρηθῆτος ἰερῆ Ναοῦ τῆ ὑπὸ τῆ Βασιλέως Κωνσταν-
 τίνου εἰς τὴν Τάφου τῆ Ζωοδότου Χρυσῆ κτισθῆτος, καὶ ὑπὸ Θεοῦ αὐτῶ ἰὰ διοικῆ-
 ται ἰρχιερισθῆτος, δὲν ἀκίσει ἰὰ θιατρίση τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ τὴν παρῶσαν
 Συγγραφήν, ὡσαῦτ' ἐπὶ καὶ μίση τῆ ἰδυιῆτο, χερὶ καθ' ἑα πλάσμα, καὶ ψυδὸς
 τὰ φαιρήση ὅλα ἐκείνα ἐπὶ ἰμισελαβήσαν. ὡ καλὰ καὶ διὰ ἰὰ μὴ φαίνεται ὅτι
 τὰ μεγαθύη, καὶ ἐκθῆαίη, μὴς δόμοις τὰ χα μίση ἰαυτῶ δόξαν, καὶ εὐ-
 κλειαν, ὑπὶθῆτο μίση, καὶ ἰχαψι τὰ κεφαλαίωθι μίση τῆ ἰργου, τὰς δυσκο-
 λίας δὲ, ἰαυτίας τ' ἐπιδρῆμας, καὶ ἰμπεδία ἐποῦ ἀπροδοκῆτως ἰπιπτον, τὰ
 ἀφῆση εἰς αὐτὸ ἰδύσας ἰὰ τὰ ὀηγοῦνται, καὶ ἰὰ τὰ θανμαζῆται, αὐτὸς δὲ μὴ
 μεγαθύη ἀκρίβησι (διὰ ἰὰ μὴ γίη παυτελῶς ἐλίγον τὸ Σύστημα) καὶ κόπον,
 τὰς τῶσας τὰς ἱερῆς Βίβλου, ἰφανῆση αὐτὸ διαφέρει οἰκῆτορας τῆς Ἀγίας Πό-
 λως, καὶ πάσης τῆς Ἰουδαίας, ἰκαμῆ ἰπυλισάτην τὴν ὑποτύπωση, καὶ ἰχιο-
 χαφίαιτης, παρὰ τῆσας, ὅτι καὶ τὸ ἰὰ λίγηται καὶ τὴν Προφήτην ἐν μίση
 τῆς Γῆς, δὲ ἰπυῖται μίση πιδματικῆς, ἀλλὰ σπαγῆται καὶ Γιωχαφικῆς, τῶν
 ἐκείνη πῶσσι εἶπαι ἐφίλιμος, καὶ ἰπισημοικῆατῆ ἢ ἰδῆσης, θίλιμ γίη φαιρήν
 εἰς αὐτὸ ἰπιμελῆς τὴν Βίβλου μετιρχειμῆς, γηεζῶσας ὅμοῦ ὅτι καὶ ἰὰ ἰσάθη
 αὐτὸς ἰ αἰακαρισμῶ τοῦ Ζωοδότου Ναοῦ ἰα πειρήμω ἰργον, καὶ ἀξιοῖ Βίβλου
 Συγγραφή, καὶ ἰσεθῆα, ἰπιθῆ καὶ ὡ καλὰ καὶ καὶ αὐτὸ ἰπισημοικῆς καθῶσας,
 τῆ καθ' ἑ ἰργου ἢ πρᾶτη ἰρῆσι, καὶ ὑτέθῆσι ἰὰ ἰχη τὰ πρᾶτῆα, καὶ τὴν τιμῶν,
 ἢ δ' αἰξῆσι αὐτῆ καθ' ἑ καὶ μίση πρᾶθῆσης δὲ θῆσι τὰ κείνηται μίση ἰς πρὸς
 ἐκείνην, καθῶ καὶ ἰ κατ' ἄρχῆν Φιλόσοφος πρὸς Νικέμαχον σαφῆσα τὸ
 ἰφῆρῆσι, διὰ τὰ διάφορα ὅμοις περιστατικὰ, χερὶς λίγω, πρῶσπα, καὶ
 ἀλλὰ συμπῆματῶ, φαίνεται ὅτι καὶ τὰ δῆτῆρα τῶν προτέρων μίσησι. ἦτον μὴν
 τῆ Σολομῶντος ὁ Ναὸς θανμασῆς εἰς τὸ μέγεθος, ἀμίμητος εἰς τὴν καθῶσκαθῆν,
 εἰς τὴν πολυτέλειαν πλυσῆατος, καὶ εἰς αὐτὸ ἰερῆς, καὶ ἰερουργῶμῆα αὐπέρ-
 βλητος, δὲ ὑπερίβασιν ὅμοις τὴν δύναμιν, καὶ δόξαν ἐνὸς τοιούτου Βασιλέως. μί-
 κρᾶ ἰς πρὸς ἐκείνην, καὶ ἀσύγκρητος ἦτον ἢ ὑπὲ τῆ Ζοροβάβελ αὐτῆ ἐκασθῆσι-
 σῆς, ἀλλὰ διὰ ἰὰ τελεωθῆ ἀπὸ ἑνα Οἰσοχῶν ἐνὸς ἀλλογενῆς Βασιλέως, καὶ ἀπὸ
 τῶ

ταῖς ἐπιπέσει τῆ τῷ Ἑβραίων τετρακινημίην , καὶ διδελμίου γίνης , ἴσως τὰ κρείνται μεγαλητέρα , καὶ ἐνδοξοτέρα ἐκείνης , τοῖς εἰς ἐρθότητα τὰ πράγματα κέρουσι .

Ἦτον ἀληθῶς μέγας , καὶ θαυμάσιος τὰ πάντα καὶ ὁ ὑπὸ τῆ Μεγάλῃ Κωνσταντίνῃ ἐκτελισθεὶς Ναός , ἀλλ' ἐδὲ τῆ Βασιλείῃ τῶν δυνάμεν , ἔχοντος καὶ διοικούντος τοιαύτῳ βασιλείῃ , καὶ ποσῶν ἄριστων Ἑθνῶν , καὶ Ἐπαρχιών , ὑπερέβαινεν ἢ πρώτη ἐκ βάρβρων κτίσις , καὶ ἡ αὐξήσις ἦτον μέγα κατόρθωμα , ὡς πρὸς τὸ πολυδύναμον ποσῶν Μεγισαίων , καὶ Ἐξουσιασῶν .

Εἶναι ὀλίγον ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἀνοικοδομηθῆ , καὶ τὰ λάβῃ τῶν αἰαγκαίων διορθωσῆ ὁ αὐτὸς Ναός , ἀλλὰ διὰ τὰ γίνῃ εἰς μίαν δυσχερῆσάν τῳ κατὰσασιν , καὶ δὲ τῆ τῆ Γίνῃ ἡμῶν , μετὰ τῶν τῶν φροντῖδα , καὶ ἐπιμέλειαν τῆ αὐτῆ Μακαριότητος , ὅπῃ τῶν ἔφθασεν τὰ ἀρχῆται τὰ φυλάττη μίον ἐκεῖνα ὅπῃ τῆς ἰδότησαν , μετὰ τῆς ποσῆς κατὰδρομαῖς ὅπῃ κατὰ ἰκασίῳ τῆς ἰπανέρχονται , εἶναι βέβαια λαμπρῶν , καὶ ποσῶν τῶν μίση ἴσως ἐκείνων ἐνδοξοτέρων , καὶ τελειότερων .

Λάμπει ἡ Θεῖα Πρόνοια περισσώτερον εἰς τὰ μετὰ τῶν ἀσθένειαν τῶν ἀσθένειαν τελειώματα , παρά εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ ἡ ἀσθένειαν δύνανται καυχῶνται , ὅτι καὶ ἀπὸ λόγου τῆς ἡμπορῆ τὰ τελειώσῃ . ὅθεν ἔφθασεν καὶ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ἔκβασιν , διὰ τὰ γνωρίζεται , ὅτι δὲν ἔλειψεν , οὐδὲ ἐπιπέσει τὰ προση καὶ ἡμῶν , ὅταν εἰς τῶν τοιαύτῳ ἀσθένειαν , καὶ διὰ τὰ φαίνεται , ὅτι ἀριστοῦται πάντοτε καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἀποσολικῶς προτιμῶσι τὰ Θεῖα παντὸς οἰκίῃν συμφέροντος , καὶ μάστιγα ἔχοντες καὶ εἰ λοιποὶ τοιαύτῳ παραδείγματῳ , τὰ μὴ γίνονται δυσίλπις , ἀλλὰ τὰ ἐπιμιλῶνται ἀδιακόπως εἰς τὰ κλά . ἐλπίζοντες ὅτι μετὰ τῶν βοήθειάν τῆ δὲν θείαν ἀποτυχαίῃ τὰ ἐκτελοῦν καὶ τὰ ἀπὸ ληψία . Ἐπιμύνητε ὀλίγως οἱ αἰαγαπῶσκότις .

Ἐν Χίφῃ ἡμεῖς Σαπφειῶν φ ψ χ ζ . Μίωι Ἰανναρεῖφ .

Τ Ο Υ Ἀ Τ Τ Ο Υ
Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι Ν Ο Υ Γ Ο Ρ Δ Α Τ Ο Υ Χ Ϊ Ο Υ,
 Εἰς τὴν τπόθεσιν τοῦ βιβλίου.
Ε Π Ι Γ Ρ Α Μ Μ Α.

Γεράς Πολίτας Γαίας, ἠδέτοι Νάπας,
 Κρήνας τ' Ὀρητι, καὶ Ποάμεν χάματα,
 Κρευτοῖς διαυγίς, Χειμάρων λάβρον ποδας,
 Πίον Πίδαντι Διδάλλοιτα δίδρα,
 Φυλιῶτ' ἀξέκταν ἀγλαῖς κληρουχίας
 Ἀγλαῖς Πολίτας Κτίσας, ἠδὲ καὶ Φθορίς,
 Ναυῦ ἡμερτοῦ αἰγέρσεις ποκίλας,
 Καὶ τοῦ Φιοδμήποιο τύμβος φ' ἴτι
 Βιοσσός Χερσίο ζωπαρόχου
 Πρέτλιω αἰασήλωσι ἠδέγ' ἰσατίλω
 Χρυσταῖς χρυσταῖς Χρυσανθος οὐ βαίφ ποτφ
 Οἷως ἀγίρας τφδε Φίκε τεύχει,
 Ἐκδηλος γάρ ἴω τλω σοφίαν ποῖς κάσπ,
 Δήλωτε Φίω ἰασθαι τλω ἦς περ λάχπ,
 Ὅσα τ' ἴι αἰτῆ, πολλὰ ποπίσας, πάφπ.

**ΤΟΥ ἈΤΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΓΓΙΑΝ ΠΟΛΙΝ
 ΓΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.**

- » Χαῖρ ἡ Θεῖο Παντάσσοτος Πόλις,
- » Οὐκω γὰρ ἔμμα σου λίληθε τὸ βλέπον;
- » Ἀλλ' αἶς περ ἔγω σῖω πρόμωσι ἔργοις λόγος;
- » Ταῖς πρὸν πισούσαν ἀμπλακίαις ζωπυρεῖ.

Τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀπὸ τῆς Βίβλου:

- » Ἀρχαῖα μὲν πέφυκε ζῆμα, καὶ σοφά;
- » Ἀπλῆς δὲ βαίζω, οὐ φθορῶ γὰρ τοῦ πότου.

Η Σ Α Γ Α Σ 60.

ΑΨρον κύκλω σὺ ὀφθαλμῶν σου Σιών, καὶ ἴδε συνηγμένα τέκνα σου. ἦκουσάν πάντες οἱ υἱοὶ σου μακρόθεν, ἡ γὰρ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ αἰατέλλεται, ἐπὶ δίσσε φαίνεται Κύριος, καὶ ἡ δόξα αὐτῆ ἐπὶ σὲ ὀφθαίσεται, καὶ πορεύσονται Βασιλεῖς τῶ Φαίσιον, καὶ ἘΨτη τῆ λαμπρότησιον.

Τοῦ Ἀγίου Γιωάννου τοῦ Δαμασκίου ἐκ τοῦ πρώτου ἨΨου τῆς Οὐκταίχου.

ΚΤελέσατε λαοὶ Σιών, καὶ περιλάβετε αὐτῶν, καὶ δότε δόξαν ἐν αὐτῆ τῶ Ἀνασάτι ἐκ νεκρῶν, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ λυτρωσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῶν αἰσμιῶν ἡμῶν.

Τῆ αὐτοῦ ἐκ πῦ πλαγίου τεΨάρτου.

Χαίρε Σιών Ἀγία. Μήτηρ τῶ Ἐκκλησιῶν, Θεοῦ Κατοικητήριον, σὺ γὰρ ἰδίξω πρώτη ἄφισιν αἰμαρτιῶν διὰ τῆς Ἀνασάσιον.

Τοῦ Κυρίου Κοσμά, ἐκ τῆς πέμπτης Ωδῆς τοῦ Κατόου τῶ Βαίσιον.

Τὴν Σιών ἐκ Ὁρῶν αἰάβησι ὁ Εὐαγγελιζόμενος, καὶ τῶν Ἱερουσαλήμ ἐκυρήσων ἐν ἰσχυρῶ ὑψωσὸν φησὶν. διδοξασμῶνα ἰλαλήθη περὶ σὲ ἡ Πόλις τῶ Θεοῦ, ἰερέων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ σωτήριον ἘΨησιον.

Τοῦ αὐτοῦ.

Σιών Θεοῦ Ὁρος τὸ Ἀγισιον, καὶ Ἱερουσαλήμ κύκλω σὺ ὀφθαλμοῦν σου ἄρσι, καὶ ἴδε συνηγμένα τέκνα σου ἐν σοὶ.

Ἰδοὺ γὰρ ἦκασίσιον μακρόθεν, προσκυῖσαι τῶ Βασιλίσιον, ἰερέων ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ σωτήριον ἘΨησιον.

NOI REFFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approbazione del Padre Fra Tomaso Maria Gennari Inquisitore, nel Libro intitolato *Descrizione della Terra Santa, e della Santa Città di Gierusalemme di Mons. Chrisanto Notara*, non v'esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo Licenza ad Antonio Bortoli Stampatore, che possi esser Stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 17. Gennaio 1727.

(*Gio: Francesco Morosini Cavalier Refformator.*

(*Alvise Pisani Cavalier, Procurator, e Refformator.*

(*Z. Pietro Pasqualigo Refformator.*

Agostino Gadaldini Segretario.

X P T.

E.Υ.Δ.Τ.Σ.Κ.τ.Π.
IQANNINA 2006

Χ Ρ Υ Σ Α Ν Θ Ο Υ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΤΩΝ ΓΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΓΕΡΟΣΑΛΗΜ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α΄.

Ἰσραὴλ, ἡ Πειραφὴ γενικὴ τῆς Ἀγίας Γῆς, ἢ τοῦ
τῆς Παλαιστίνης.

Ἡ γῆ πῶς εἶναι σφαιροειδής, εἶναι ἀποδεικνυμένη, ἡ ὁμολογούμε-
νον, ἡ εἰς Φιλοσόφους, ἡ εἰς Μαθηματικούς. Διαμερίζεται δὲ εἰς
δύο ἡμισφαίρια, ἡ τὸ μὲν ἐν λέγεται ἄνω, τὸ δὲ ἄλλο, (μὲν
τὸ γὰρ εἶναι ἀντικείμενον, ἡ ἔναντίας εἰς τὸν τόπον ἐπεὶ ἡμεῖς
θεωροῦμεθα,) κάτω, τὸ ὁποῖον ἡ εἰς οὖν παλαιὸς, ὡς λέ-
γεται, ἦτον διόλιθον ἄγασσον, ἕως ἐπεὶ ὁ Ἀμείλικος Βασιλεὺς
ἤνοιξε ἡ αὐτὴν τὴν Ἠπειρον, πλεῖν ὁποῖαν ἡ ἀπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ ὀνομα Ἀμεικλιῶ
ἐκάλεσε, καθὼς πλατύτερον ἐφανερύσαμεν εἰς τὸ εἰ. Κεφάλαιον τῆ τρίτου
Τμήματος, ἡ εἰς τὸ δ. τῆ πέμπτου εἰς πλεῖν ἡμετέραν Γεωγραφικῶν Εἰσαγω-
γῶν, περὶ τῆ ὁποῖα ἐπὶ τῆ παρόντος ἔδει ἡμῖν λόγος.

Τὸ δὲ ἕτερον μέρος αὐτῆς, ἢ τοῦ τοῦ ἄνω, διαμερίζεται εἰς τετρά μέρη Μέρη
Εὐρώπην, Ἀσίαν, ἡ Ἀφρικὴν, ἡ ὁποῖα πᾶς ἔλαβον οὖν κατοικησάτω
ἀπὸ οὖν τρεῖς Τετάρτη τῆ Νῆς, τὸν Σῆν, τὸν Χάμ, ἡ τὸν Γάφιν, τὸ μανθασ-
μεν ἀπὸ πλεῖν Ἰερὰ Ἰσραὴλ, καὶ οὖν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχαίων Συγγραφεῖς.

Ἀπ' αὐτῆς ἡ τετρά μέρη Μέρη, ἀπ' ἀρχῆς ἡ Ἀσία εἰσαθῆ ἡ πλεῖν ὀνομασί-
ρα, ἡ πισιμοτέρα, ἡ ἰδοξοτέρα, διότι ἀφίτοντες ἡ λοιπὰ, εἰς αὐτῶν πρῶ-
τον ἰφαίτη τὸ ἀνθρώπινον γένος· αὐτὴ τὸ ἴδιον, ἡ αὐτὴ εἰς ἡ ἄλλα Μέρη τῆς Οἰ-
κουμένης τὸ ἀπίσειλιν· αὐτὴ πρῶτη εἰδοδαξὶ ἡ ἡερατικά, ἡ πολιτικά ἡθῆ, ἡ
κόμιμα, ἡ τὸν λόγον, ἡ τὸν τρόπον τῆ ζῆν, ἡ τῆς ἄλλης πολιτικῆς, ἡ λο-
γικῆς κυβερνήσεως.

Εἰς αὐτῶν ὄχι μόνον ἐπλασθῆ ἡ πρῶτος Γενεὴ τῆ Ἀνθρωπίνης Γένεως, ὁ Ἀ-
δάμ, ἀλλ' ἐκεῖ ἡ ἐκατοίχισον, ὡς μαρτυρεῖ ἡ Θεία Γραφή· ἡ ἰφύτλασεν ὁ Θεὸς
Παραδείσον ἡ Ἀνατολῆς, ἡ ἴδεντο ἐκεῖ τὸν ἀνθρώπον ἐν ἡπλασε. ἡ τὸ κεφά-
λαιον, εἰς αὐτῶν ἔγενεν ἡ ἀνάπλασις τοῦ Ἀνθρωπίνου Γένεως, διὰ μίση τῆς
σάρκα Γενήσεως τῆ Κυρίας ἡμῶν.

Εἰς ἡς Ἐπαρχίας ἡύδα τῆς Ἀσίας θεωρεῖται ἡ ἡ νῦν λεγομένη Ἀγία Γῆ,
πλεῖν ὁποῖαν τινὲς Συρίαν Παλαιστίνην, ἡ Συρίας Παλαιστίνην ὀνομαζέσσι, τινὲς
δὲ μόνον Συρίαν, ἡ ἄλλοι δὲ καὶ Κοίλλην Συρίας, ὡς φαίνεται εἰς τὸν Ἡρόδοτον,
τὸν Φιλόστρατον, Γάσηπον, ἡ ἄλλους· οἱ δὲ Ἰουδαίων, ἡ Παλαιστίνην, ὡς ὁ

Α

Τάξι-

Τάκτος, ἢ ὁ Πολιτικός. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, Γλῶσσαγγιλίας. ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ, Γλῶσσαγγιλίας κατ' ἔθος ἐνομαζόμεν. ἢ ὅποια, καθὼς ἡ ἄλλη παλαιὰ Ἐπαρχία, ἢ Πόλις, ἔλαβον ἕξ διαφόρους καιρούς ἢ διαφόρους ἐνομασίας, τόσοι διὰ τοῦ πρώτου οἰκιστῆς, ὅσοι ἢ διὰ τῆς ἕξ καιρῶν διαφόρου ἐπικρατείας τῆς Ἑβραϊκῆς ἢ Βασιλείων εἰς αὐτὰς, εἰ ὅποιοι ἔχον μίον τὰς ἀρχαίς, ἢ ἔθους κατὰ τυραννίδα, ἢ κατὰ δυναστεύσιν, ἀλλὰ ἢ τὰ ἐνομαζόμενα αὐτῶν μετεβάλλουσιν ἕξ τὸ δευτεῖον αὐτοῖς, ἢ τῶν φιλότιμον ἀρισκίαιτες, ἢ τῶν ιδιωτισμῶν μάλις τῆς γλῶσσῆς τῆς, ἔθεν ἢ αἰ συγχύσιν τῶν εἰς αὐτὰς Γλωσσῆς ἐπιπολάζουσα, τὸ ἐπειδὴ τῆτο προξενίᾳ μεγάλῃ δυσκολίαν εἰς τοῦ Γλωσσῆς, ἢ τὸ περισσότητος εἰς τὰ παλαιὰ τῶν Πόλεων ἐνομαζόμενα. Οὕτως ἢ αὐτῆ εἰς διαφόρους, καὶ συνεχίως μετεβάλλουσιν πρὸς αὐτὰς, καὶ ἔθους διὰ τὰ διάφορα Μυστήρια ἐπὶ εἰς αὐτῶν ἔγνων, διαφόρους ἢ ἐκλήθη.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β΄.

Περὶ τῶν διαφόρων ἐνομασιῶν τῆς Ἀγίας Γῆς.

Ὀνομαζέται λοιπὸν αὐτῆ ἡ Ἀγία Γῆ πρῶτον, Χαναὰν. δεύτερον, Παλαιστίνη, ἢ Γῆ Φυλιστινῆ, ἢ Φυλιστινίων, ἢ Φυλιστινίων. τρίτον, Γῆ Ἰσραὴλ. τέταρτον, Ἰσραὴλ. πέμπτον, Γῆ Ἐπαγγελίας. ἢ τὸ ἕκτον, ἢ τελευταῖον, Γῆ Ἀγία.

Πρῶτον ἐνομαζέθη Γῆ Χαναὰν παρὰ τῶν Χανααίων, Τίου μὲν τοῦ Χαμ, Ἐβραίου δὲ τῶν μετὰ τὸν μετὰ τὸν Πατριάρχην Νῶε. ἢ αὐτῆ ἢ κλήσις εἶται παλαιωτέρα, καὶ προτέρα παρὰ τὴν, διότι ἄρχισεν μετ' ἐλίγον ἕσπερον ἀπὸ τῶν κατὰ κλισμῶν. ἐπειδὴ ἢ μετὰ τὸν κατὰ κλισμῶν διημερεύθη πᾶσα ἢ ἐγνεσμένη Γῆ εἰς τοῦ Ἐβραίου τῶν Νῶε. ἀπὸ τῶν ἐνομαζόμενα αὐτῶν ἔτυχον τῆς κλήσεως ἢ αἰ μετὰ τὸν τούτω διαμερισθείσαι Πόλις, ἢ μὲν τὸ ἰα κυβερνήθη, ἢ ἰα οἰκειωποιήθη αὐτῆ ἢ Χώρα τῆς Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας (τῶν ὅποιαν εἶχε δάση ὁ Νῶε τῶν ἕξ αὐτοῦ Σημ) ἀπὸ τῶν Χανααίων Τίων τῶν Χαμ, ἢ τοῦ ἀπογόνου αὐτῶν, ἐνομαζέθη Γῆ Χαμ, ἢ Χανααία. οἱ Τιοὶ δὲ τῶν Χανααίων ἦσαν Σιδών, Χιτταῖος, Γιβουσσαῖος, Ἀμερρῆῖος, Γεργισαῖος, Εὐαῖος, Ἀρκαῖος, Ἀσινῶος, Ἀξῶδιος, Σαμαραῖος, Ἀμαδί. αὐτοὶ λοιπὸν διημεύσαν τῶν Γλῶσσῶν ἀναμετεξέχουσιν, Οἰκήτορες γινόμενοι αὐτῆς, καὶ ὁ καθ' ἕνα ἔξ αὐτῶν ἔβαλε τὸ ἰδίον τῆς ὄνομα εἰς τὸ μέρος ἐκείνης τῆς Χώρας ὅπου ἐκυριεύσιν, ἢς διαλαμβάνει τὸ 10. Κεφάλαιον τῆς Γενέσεως, καθὼς ἢ ἀπὸ τῶν κοινῶν Προπάτορα ἐνομαζέθη ὅλον τὸ διάστημα τῆς Χώρας αὐτῆς, Γῆ Χαναὰν, καὶ συνεχίως μὲν αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν δεισσομένων σημαίνοντες εἰς πολλὰς τόπους τῆς Ἰσραὴλ Γραφῆς, καθὼς ἀκέρη καὶ τὰς Πόλεις αὐτῆς ἐνομαζόμενας μὲν τὰ ἐνομαζόμενα τῶν Τίων τοῦ Χανααῖ, τὰ ὅποια εὐκολον εἶναι εἰς καθ' ἕνα τὰ τὰ εὐρὴ ἐν τῶ ἰδ. ἢ ἰ. Κεφαλαίον τῆς Γενέσεως, ἢ ἀλλῶ.

Σημειωτέον ὅμως περιεργείας χάριν καὶ τῆτο, ὅτι ὄχι μίον παρὰ τοῦ Χανααῖ

ιασὶ Τίου τῆ Χαμ ὠνομάσθη Χανααία, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἀπὸ τῆ τέλους, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Χάραν, καὶ εἰς τὰς Πόλεις αὐτῆς ἐπραγματώθη ποτε, καθὼς καὶ τῶρα πραγματίζονται οἱ Οἰκήτορες τῆς. ἔστιν ἐπειδὴ τὸ Χανααὶ καὶ τὴν ἰτυμολογίαν τῆ ὀνόματος σημαίνει πραγματίζω, ἢ πραγματεία, καὶ οἱ μισθωγέταιροι τοῦ Χανααὶ ἐπραγματώθητο εἰς τὴν Παραθαλασσίαν, καὶ τὴν καζέσασι τῆ Πόλιάντης. (καὶ γὰρ αἱ παραθαλάσσιοι Πόλεις εἶναι ἐπιτηδευότεραι εἰς πραγματεία) καὶ ὁ πρῶτος τοῦ Χανααὶ Σιδῶν κατεσκεύασε Πόλιν εἰς τὴν Παραθαλασσίαν, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τὸ ὄνομά τῆ Σιδῶν ὠνόμασε, καθὼς καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὀνομάζεται (καλεῖται γὰρ διαφθαρέντος τοῦ ὀνόματος, Σαΐδα) καὶ καὶ τὸν πρῶτον τὸν λόγον, Γῆ Χανααὶ ὠνομάσθη, ἔστιν διχῶς λαμβάνεται τὸ Χανααὶ ὄνομα, πρῶτον ὡς κύριον, καὶ ἄλλοτερον ὡς κοινόν. καὶ τὴν πρῶτον σημαίνει λαμπρὸν σημαίνει τὸ Χανααὶ τὸν Τίον τῆ Χαμ, καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν Χάραν Χανααὶ, καὶ οὕτως συνηθῶς λαμβάνεται παρὰ τῆ ἱερᾶ Γραφῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ παρὰ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς, καὶ ἔξω Συγγραφεῖσι. καὶ δὲ τὴν ἄλλοτερον, σημαίνει πραγματίζω, ἢ πραγματεία, καθὼς εἶναι φανερόν εἰς τὸ εζ'. Κεφάλαιον τῆ Ἰεζικιήλ, εἶδα λέγεται ὅτι ὁ Ναυοχοδοῖσος ἐσήκωσεν ὅσα κελύριμα ἦσαν εἰς τὸν Ναὸν, ὡς καὶ τὸν Βασιλέα, καὶ Ἡγεμόνα τῆς Πόλεως, ὅθεν ἐπίκει μὲ διαφύξας μετὰ φερέας ἵπποι, καὶ μετῴνυχεν αὐτὸν εἰς Γῆν Χανααὶ. ἰσαύθα μὲ τὸ Χανααὶ ὄνομα δὲν ἵπποι βίβλαι ὁ Πρεφῆτης τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, ἐπειδὴ ἀπ' αὐτῆν ὅθεν ἐσήκωσεν, ἀλλὰ τὴν Βαβυλωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅθεν ἔφερε, Χανααὶ ὀνομασθεῖσαν διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς πραγματείας, διὰ τὰς ὁποίας ἐκατοικῆσαν ἐκεῖ πολλοὶ Ἐμπόροι· ἔστιν καὶ πρὸς ἴσησον, εἰς Πόλιν τετιχισμένην ἔθετο αὐτῶν, ἢ ὡς τὸ Λατινικὸν κείμενον λέγει, εἰς Πόλιν πραγματείας· ἢ δὲ Ἀλεξανδρινὴ ἔκδοσις λέγει, αὐτὴ τῆ εἰς Γῆν Χανααὶ, εἰς Γῆν Χαλδαίων. κατὰ αὐτὴν τὴν σημασίαν λαμβάνεται καὶ τὸ ἐν ταῖς Παροιμίαις, Ἀπίδοτο περὶ 29.2 εἰζώματ' εἰς Χανααίους, ἢτοι τοῖς Ἐμπόροις. καὶ τὸ τῆ Ζαχαρίας· Οὐκίτι εἶσαι ἔμπορος ἐν Ἱερουσαλήμ· ὅπερ οἱ ἰβδομήκοντα εἶπον· Οὐκίτι εἶσαι Χανααῖος ἐν Ἱερουσαλήμ, διότι ἀπίβλεψαν εἰς τὴν ἦθη τῆς Χανααίαν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν Ἐμπόροι, καὶ τὸ τῆ Ὠσηῆ· Χανααὶ ἐν χειρὶ αὐτῆς ζυγὸς ἀδικίας. Συμπεραίνεται λοιπὸν πῶς ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας λέγεται κυρίως, καὶ ἰδικῶς, Γῆ Χανααὶ, τὸ ὁποῖον εἶναι κύριον ὄνομα τοῦ ἀληθοῦς Τίου τῆ Χαμ. Ἡμπορεῖ ὅμως νὰ ὀνομάζεται ἀκόμη καὶ Χανααὶ διὰ τὰς διαφύξας πραγματείας ὅπερ εἰς αὐτὴν τότε ἐγυμνάζοντο, καθὼς καὶ τῶρα καὶ μέρος γίνονται.

Ἄλλοτερον, μετὰ τὴν προηγουμένην ὀνομασίαν ἐκλήθη Παλαιστίνη, ἢτοι Γῆ τῆ Φυλισιείμ, ἀπ' ἐκείνου ὅθεν κατοικισθῆς, ὅθεν ὁποῖους οἱ μὲν Ἑβραῖοι ὠνομάζον Φυλισιείμ, καὶ Φυλισαίους, οἱ δὲ Ἑλλῆνες, καὶ Ῥωμαῖοι διεφθαρμένως, Παλαιστίνης, ἀπὸ ὅθεν Φυλισαῖος ἀπογόνος τῆ Μισραίν, ὄντος καὶ αὐτῆς Τίου τῆ Χαμ, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ αὐξάνοντες καὶ ἀειθρόν, καὶ καὶ δύναμιν, καὶ κυριεύσαντες τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς τῆς Ἐπαρχίας, τὴν ἐκάλεσαν καὶ τὸ ὄνομά τῆς, Γῆ Φυλισιείμ, αὐτὴ καλὰ καὶ δὲν ὠνομάζετο τότε ἢ τὴν Παλαιστίνην ὅλη

μὲ τὸ ἔνομα τῆτο Φυλισμὸν , ἀλλὰ μόνον τὸ ἀπὸ Γάζης , ἄρα Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης , ἥτις τὸ πάλαι τοῦ Στρατῶνος Πύργος ἐλέγετο , μὲ ὅλον ὅπῃ καὶ διαφέρειαι καιρὸς ἔπαυθησαν ὡς ἂν ἴσως καὶ ἕως πλησίον τῆς Τύρου σχεδὸν , δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ μέρος , τὸ ὁποῖον καίτοι εἰς τὴν Παραλίαν καὶ τὴν Μισσημβείαν , καὶ Δύσαν , ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐδίδοντο πρὸς τὴν Φοινίκην , καὶ ἀειθμῶνται πρὸς τὴν Πάριον Πέλιον τῆς Φυλισμὸν εἰς τὸ Βιβλίον τοῦ Γρηγορίου . Γάζα , Ἀζωτος , Ἀσκαλὸν , Γιδ , καὶ Ἀκκάρων . Οὗτοι ἰσχυροὶ καὶ τὰ ἔπαυθησαν παλαιῶν οἱ Χαιμαῖοι ὅπῃ ἐκυρίωσαν οὐδὲν ἰσχυρότερον τῆς Ἰορδάνης πότις , ἐλίγον κατ' ἐλίγον ἰσχυροὶ καὶ τὸ ἔνομα αὐτῶν , πρὸς ἄλλο ἔνομα ἀπὸ ἄλλης ὅπῃ ἐκατοῖχον εἰς τὴν μέσην ἐκεῖνα , τὸ ὁποῖον καὶ ἐβάσταξε πολὺν καιρὸν , αὐτὰ καλὰ καὶ αὐτοὶ πάλαι τὰ ἀδυνατήσαν , καὶ τὰ ἔπαυθησαν ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου , μὲ ὅλον τούτο αὐτὴ ἢ ἀπὸ Φυλισμὸν ἔνομα εἰς σιχησίρα , καὶ σιχησίρα τούτων εἰς τὴν Ἰερὴν Γραφίαν , ὅσον καὶ εἰς ἄλλας διαφέρειαι Συγγραφεῖς .

Ἡ πρῆτη δὲ αἰτία τούτου εἶναι , διότι αὐτοὶ ἐπλάτυναν τὴν σύνορα αὐτῆς τῆς Χώρας , ἢ ἐπέλα μὲν τὴν ἰδίαν εἰς τὴν Φυλίαν τῆς Ἰούδα , τοῦ Συμῶν , τοῦ Δαὶ , τοῦ Βηθαμῶν , τῆς Μασσῆ , καὶ τῆς Ἰσάχαρ , ἀπὸ οὗ ὅποιος αὐτὰ καλὰ καὶ πάλαι ἔπαυθησαν , καὶ τὸ περισσότερο αὐτῶν μὲν ἔπαυθησαν , ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν Παραθαλασσίαν κατὰ ἀπὸ τὴν Τύρον , ἐβάσταξε Πέλιον μεγάλαν , καὶ δυνατὴν , ὅσον ὅποιος καὶ ἄλλοι περισσότερο , ἄλλοι δὲ ἐλιγότεροι ὅσον ἐκυρίωσαν , διὰ τῆτο τὸ ἔνομα αὐτὸ τὸ δεξιὸν ἀπ' αὐτῶν δὲ ἰσχυρὸν , ἀλλ' ἰφυλάχθη . ἐπειδὴ καὶ μὲ τὸ τὰ ἰσχυρὸν , ὡς ἔπαυθη , εἰς τὴν Παραθαλασσίαν Πόλις , οἱ δὲ ἄλλοδαπὸς εἰς τὴν ἰσχυρὸν ἰσχυροὶ , μὲ αὐτῶν τὴν προσηγορίαν ὁμοίως καὶ τὴν ἰσοτιμίαν Χώρας , ἔπειτα εἰς οὗ οἰκίαις ἐκατοῖχον , καὶ ἐκ τούτου ἔπαυθη ἢ τὴν αὐτὴν ἰσχυρὸν τῆς Παλαιστίνης εἰς ἕλκον τὴν Χαιμαῖαν καὶ αὐτὰ καλὰ καὶ αὐτὴ τὰ εἶναι τῆς παλαιστίνης , καὶ τὰ περιήξει καὶ περισσότερο γίνῃ παρὰ τὴν Παλαιστίνην , ὅμως ἰσχυροὶ , καὶ ἰσχυροὶ , καὶ τὰ λίγεται , καὶ τὰ χράτται σιχησίρα μὲ τὸ ἔνομα τῆς Παλαιστίνης , καὶ ἔχει τῆς Χαιμαῖας . ὅθεν γινόμενοι γινόμενοι καὶ εἰς οὗ Ἐβελίαν , ἔπαυθη καὶ εἰς αὐτῶν , καὶ ἰφυλάχθη τὸ τούτοις ἔνομα , ὡς εἶναι φανερὸν εἰς διαφέρειαι αὐτῶν Ἰσραηλῶν , κατὰ καὶ ὁ ἴδιος αὐτῶν Πτολεμαῖος εἰς τὴν Γεωγραφικῶν , εἰς τὸ ἔνομα τῆς Παλαιστίνης συμπεριλαμβανῆν ὅχι μόνον τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐπὶ ἐκυρίωσαν ἀπὸ Φυλισμὸν εἰς τὴν Παραθαλασσίαν , ἀλλ' αὐτῶν καὶ τὴν Ἰουδαίαν , Σαμαρείαν , καὶ Γαλιλαίαν , αὐτὰ καλὰ καὶ ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα οἱ Φυλισμὸν τὰ μὴ τὸ ἐκυρίωσαν ἔπαυθη δὲ τῆτο ἐπειδὴ καὶ αἱ Ἐπαρχίαι λαμβανῆσαι συνεχῶς τὴν κλήσιν , ἢ ἀπὸ μέρος τινός , τὸ ὁποῖον ὑπερέχει καὶ τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἄλλης Ἐπαρχίας , ἢ ἐκ τῶν ὑπερέχοντων , καὶ ἀρχικῶν Πόλεων , ἢ διότι ἔχονσι σιχησίαν αἱ πλησίον Ἀρχαί , καὶ ἔπαυθη τὰ ἀμιλλῶνται μὲ τῆς ἔπαυθη , καὶ αἰαμιλλῶντων , καὶ τὰ ἀγωνίζονται τὰ μὲν φέρουσι τῆς ἰδίας προσηγορίας , καὶ ἐπικρατείας εἰς τοῦ λόγου τῆς , ἢ διότι σιχησίρα τὸ Ἰσραηλῶν τὰ λαμβανῆν ὅχι μόνον οὐδὲ νόμους ἀπὸ τῆς βασιλεύουσας Πόλεως , ἀλλὰ καὶ τῆς προσηγορίας . ὅθεν ἐπειδὴ καὶ ἡ Χώρα τῆς Πα-

Παλαιστών ἦτον ἰσχυρά, καὶ δυνατὴ, καὶ μάλλον γνησὴ εἰς οὐδὲ ἄλλας, εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆς συμπεριλαμβανόμεναι αἱ τέσσαρες αὐταὶ Ἐπαρχίαι, Ἰδουμαία, Ἰουδαία, Σαμαρεία, καὶ Γαλιλαία. Σημαίνει δὲ ἡ λέξις τοῦ Φυλισμῶν, βιβρευμῶν, ἢ καὶ βιβρευμῶν, ἢ σεισμῶν, μετὰ τὸ εἰκοσιεξήκω αὐτὸ τὸ Ἑβραϊστὶς εἰς τὴν Περσίδαλασιαν, ὅπου γίνονται πυχνοὶ σειμοὶ, καὶ ὅλαι αἱ Κῆμαι σχεδὸν εἶναι περιεγεγραμμέναι, καὶ κεκαλυμμέναι ἀπὸ ἄμμου, καὶ κοιορτόν.

Τούτης οὖν Φυλισμῶν ἀποφύλους καλεῖ ἡ Θεία Γραφή, ἢ ὡσαύτοῦ ἔμειναν εἰς τὴν πατρίαν Ἰεροσολίαν, καὶ δὲν ἔκαμαν καμῖων κοπιῶν μετὰ οὐδὲ Ἑβραϊστὶς, ἢ καὶ τὸν Θεοδώρητον, ἀποφύλους καλεῖ οὖν Παλαιστῆς, ἢ ὡς τῶν ἄλλων Ἑβραϊστὶς ἀποφύλων ἔσται, ἀλλ' ὡς τῶν ἄλλων μὲν ἀφισπικότες, τῶν δὲ ἕμεινον ἔμεινον ἔσται, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀποφύλους κατοικούντων.

Τρίτον, ὠνομάσθη αὐτὴ ἡ Χώρα, ἢ Ἰσραήλ, καθὼς καὶ οἱ Οἰκήτορες αὐτῆς Ἰσραήλ, καὶ Ἰσραηλίται, ἀκόμη καὶ μετὰ τὸν μερισμὸν τῆς Βασιλείας, εἰς τὸν καιρὸν τῆς Γεβραῖμ, καὶ Γεβραῖμ. εἶναι αὐτὴ ἡ ὀνομασία φανερὰ εἰς τῆς ἀναγιγνωσκόμενης τῆς παλαιᾶς, καὶ εἶναι Γραφῶν, ὡς καλὰ καὶ συνηθέστερον ἀείσκειται εἰς τὴν παλαιὰν, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὴν ἀκολουθεῖ συνηθέστερα ἡ ὀνομασία τῆς, ὡς ἐν τῷ 19. καὶ 30. Κριτῶν, Οὐποτε τοιαῦτον γέγονεν ἐν Ἰσραήλ, ἢ ποτε ἐν τῇ Ἰσραήλ. καὶ ἐν τῷ 75. Ψαλμῶν, Ἐν Ἰσραήλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτῆς. καὶ παρὰ τῷ Ἠσαΐα, Ἐγὼ βουῶ τὸν κτησάμενον, καὶ εἰς τὴν φάτιν τῆς Κυρίας αὐτῆς, Ἰσραήλ δέμειν ἢ ἐπίγνω. καὶ ὁ Κύριος, Οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραήλ τοσαύτῳ πῖσιν ἔσται. Καὶ συνηθέστερον ἀείσκειται τὸ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει τὴν Γῆν τῆς Ἐπαρχείας, καὶ τῆς Οἰκήτορας Γεβραῖμ. ὅτιν ὡς καλὰ καὶ μετὰ τὸν μερισμὸν τῆς Βασιλείου Ἰσραήλ, συνηθέστερον αὐτὸ τὸ ὄνομα Ἰσραήλ λέγεται διὰ τῆς δέκα Φυλῶν, πολλαίς ὁμοίως λέγεται καὶ διὰ ὁλόκληρον τὸ γένος, καὶ τὴν Χώραν τῶν Ἑβραίων. γίνονται δὲ φανερὰ ὁ λόγος ἕτος καὶ ἐκ τῆς ἱεῖας Διαθήκης, διότι λέγοντας ὁ Ἄγγελος τῶν Νυμφῶν τῆς Παρθένου, καὶ Πατρὶ τῆς Ἰσοῦς Ἰωσήφ, ἰγερθεὶς παράλαβε τὸ Παιδίον, καὶ τὴν Μητέρα αὐτοῦ, καὶ τρεφάτω εἰς τὴν Γῆν Ἰσραήλ, ἐνταῦθα διὰ τῆς Γῆς Ἰσραήλ δὲν ἐπίσταν ὁ Ἄγγελος συνηθέστερον εἰς τὸ μέρος ὅπου ὠνομάσθη Βασίλειον τοῦ Ἰσραήλ μετὰ τὴν διασπορὰν, καὶ τὸν χωρισμὸν τῶν δέκα Φυλῶν ἀπὸ τῆς Βασιλείας τῆς Δαβὶδ, ἀλλὰ ἔλεγε τὸ πλάτος τῆς Ἀγίας Γῆς, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τῆς ἀκολουθείας τοῦ λόγου, ἐπειδὴ καὶ ἠθέλη πορῶσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ ὁ Ἰωσήφ (ἡ ὁποία δὲν ἦτον Πόλις τῆς Βασιλείου Ἰσραήλ, ἀλλὰ τοῦ Ἰούδα) ὡς δὲν ἠθέλη φοβηθῆναι τὸν Ἀρχέλαον, ὅπου ἰβασίλειον αὐτῆς Ἡρώδης Βασιλέως τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαστος, ἔστιν ἔστιν τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς, καὶ καὶ τούτων τὸν τρόπον ἠθέλη ἀκολουθήσασθαι εἰς τὴν Ἀγγυλιανὴν προσαγῆν· ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ δὲν ἀπῆλθεν, ἀλλὰ μετὰ τὴν Αἴγυπτον ἀναχώρησε καὶ τὸν Ἱερὸν Εὐαγγελιστῶν, εἰς τὰ μέρη Γαλιλαίας, σημαδὲν πᾶς καὶ πλάτος ἐπινοεῖται ὑπὸ τῆς Ἀγγέλου τὸ, εἰς τὴν Γῆν Ἰσραήλ. τὸτο δυνάμεθα εἰς τὸ εὐρωμεν καὶ εἰς ἄλλα πολλαὶ μέρη τῆς Θείας Γραφῆς.

Μετὰ τοιαῦτον δὲ ὄνομα ὠνομάσθη ἀπὸ οὐδὲ Τίς τῆς Πατριάρχου Ἰακώβ μετὰ τὸ

Ψαλ. 95.

„

„

„

Ματθ. 8. 10.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

να τὴν ἐκυρίωσαν, οἱ ὅποιοι ἀνομάσθησαν Ἰσραηλίται ἀπὸ τὸ ἄλλο ὄνομα τοῦ Πατρῶτων, ὁπλαδὴ τῆ Ἰσραὴλ, διότι ἀφ' οὗ ἐπάλασεν ὁ Γακὼβ μετὰ τὸν Θεόν, μὲ ἀβληθέντος θεόθεν τῆ ρηθέντος προτέρου ὀνόματος αὐτῆ τῆ Γακὼβ, Ἰσραὴλ ἀνομάσθη (ἡ ὁποία αὐτὴ φωνή, καὶ τὸν Θεὸν ἱερώμενον, ἰσχυρὸς Κυρίου. ἢ ἐνισχύσας μετὰ Θεῷ, ζῆνγείται) ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ δὲ οἱ Τιοὶ αὐτῆ, καὶ οἱ Εἰργονοὶ, καὶ πάντες ἀπλῶς οἱ καὶ αὐτῆ κατὰ γόμενοι ἀνομάσθησαν Ἰσραηλίται, οἷτινες καὶ θεῖαν προσαγῶν εἰσελθόντες εἰς τὴν Χανααὶ, Ἰσραὴλ αὐτῆ ἐπωνόμασαν, καθὼς διαλαμβάνουσι τὰ Κετῆ, καὶ τὰ Βασιλειῶν βιβλία, διότι καθὼς παρὰ τοῦ Χανααὶ Τιοῦ Χαμ, ἡ Γῆ εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοικοῦσαν οἱ παρ' αὐτοῦ κατὰ γόμενοι, ἀνομάσθη Χανααὶ, καὶ οἱ Οἰκίτες αὐτῆς Χανααῖσι, καὶ καθὼς οἱ Τιοὶ Χανααὶ μετὰ ἴδια αὐτῆ ὀνόμαζαν τὰς Πόλεις ὅπῃ ἐκυρίωσαν, οὕτως οἱ Τιοὶ Ἰσραὴλ ἀφ' οὗ καὶ θεῖαν ἐντολῆν ἐμοιράσθη ἀναμετῶν εἰς αὐτῆ αὐτὴ ἡ Γῆ εἰς τὰς δώδεκα Φυλας διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἱβαλαν εἰς αὐτῆ τὰ ὀνόμαζαν αὐτῆ, καὶ τῆ οἰκείων Φαμελιῶν, καθὼς φαίνεται εἰς πολλὰς τῆς παλαιᾶς Γραφῆς τόπας, καὶ καὶ τὴν τὸν τρόπον τὸ Χανααὶ ὄνομα, μετὰ τὸ ὁποῖον ἀνομαζέτο ἐκεῖνη ἡ Χώρα, ἠλαττώθη ὀλίγον μὲν εἰς τὸν καιρὸν ὅπου, ὡς εἶπομεν, οἱ Φυλισιῖμ ἐκυρίωσαν τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς, τότε δὲ πολλὰ περισσότερον ὀλιγορήθη, καὶ ἀκυρώθη, ὅπῃ εἰσελθόν οἱ Τιοὶ Ἰσραὴλ εἰς τὴν Γῆν ἐκεῖνην, τῆς ὁποίας, τῆς θεῖας συνεφαπτομένης βοήθειας, ἰκανὸν μέρος διὰ τὴν ἀναξιοτήταν τῆς Οἰκίτορας τὸ ὑπόταξαν οἱ καὶ Ἰσραὴλ, ἐφάρθσαν ὅτι Οἰκίτορας τῆς, καὶ Ἰσραὴλ αὐτὴν ἐπωνόμασαν.

Ἐκ τούτων εἶναι φανερὸν, πῶς τὸ Ἰσραὴλ ὄνομα εἶναι ὑπερώτερον τῆς ὀνομασίας Χανααὶ, Παλαιστίνης, καὶ Φυλισιῖμ. ὅμως τὸ τῆς Παλαιστίνης ὄνομα ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῶν Τιοῶν Ἰσραὴλ δὲν ἀκυρώθη τόσον, ὅσον τὸ, Χανααὶ, τόσον διὰ τὴν αὐτῆ ρηθεῖσαν αἰτίαν (ἐπειδὴ οἱ Φυλισιῖμ εἰς πολλὸν καιρὸν ἐκυρίωσαν ἐκεῖνην, καὶ αὐτὴ καλὰ ὄχι ἐλόκληρον, ὅμως τὸ κατεστῶτερον μέρος, διότι μόνον εἰς τὸν καιρὸν τῆς Δαβὶδ, καὶ τῆς Σολομῶντος ἐκυρίωθη ὀλοτελῶς ἡ Γῆ Χανααὶ παρὰ τῆς Βασιλείας τοῦ Ἰσραὴλ.) ὅσον ἀκόμη μετὰ τὸ νὰ ἦτον κατὰ πολλὰ εἰς χρῆσιν, καὶ μάλις αἰμα εἰς ὅτι Ἐλλῆνας διὰ τὰς πραγματείας, καθὼς εἶπαμεν. καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι καθὼς οἱ Ἰσραηλίται ἀπεσρέφοντο τὰ ὀνόμαζαν τῶν ἄλλων Ἐθῶν ὅπου ἐμίσθσαν, ἔτι καὶ τὸ Ἰσραὴλ ὄνομα ἦτον ἀπόβλητον, καὶ μισητὸν ἀπὸ τοῦς Ἐλλῆνας. ὅθεν ὅταν συνέβαιεν εἰς τὰ Ἐθῆνα νὰ ἀναφέρωσιν αὐτὴν τὴν Χώραν, ἀφέντος τῆς Ἰσραὴλ ὀνόματος, τὴν ἀνομαζέον μετὰ τὸ πρῶτον ὄνομα, Γῆν Φυλισιῖμ, καὶ μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐφυλάχθη τὸ Φυλισιῖμ ὄνομα.

Ἡμποροῦμεν πρὸς τούτοις νὰ εἰπῶμεν, πῶς αὐτὸ ἐγένετο ἀπὸ τὴν ἀναξιοτήταν τῆς Ἐβραίων, τῶν ὁποίων ἡ Βασιλεία διὰ τὰς διχονοίας ἐδιχοτομήθη τῆς ἑως, καὶ χωρὶς πολυπλασιασμὸν τῶν ὀνομασιῶν, ἦτοι μὴ καλουμένα μετὰ ἓνα ὄνομα τῆς ἐνός, καὶ μετὰ ἄλλο τῆς ἄλλου μέρους, ἀλλὰ κοινῶς καὶ τὰ δύο μέρη ἐλέγοντο μετὰ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα, δηλαδὴ τῆς Παλαιστίνης.

Τέταρτον, ἀνομάσθη ἡ Γῆ Γουδα, καὶ Γουδαία, καὶ αὐτὴ καλὰ καὶ τὸ τῆς Γουδαίας ὄνομα

διομα σημαίνει συνεχέςρον τὸ Βασίλειον τῶν δύο Φυλῶν, Γουδα, καὶ Βενιαμὴν, αἱ ὁποῖαι ἔχρηματο τῆ Οἴκου Δαβίδ. πλὴν ἀναμφισβήτητον εἶναι ἀκόμη καὶ τῆτο, ὅτι Ἰσδαία λέγεται προσέτι, καὶ ὅλη ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, καθὼς ἐν τῷ 75. Ψαλμῷ, Γνωστὸς ἐν τῇ Γουδαίᾳ ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ βίβαια ὁ Δαβίδ δὲν λαλεῖ διὰ εἶναι μέρος, ἀλλὰ διὰ ὅλην τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, διότι ὄχι μόνον εἰς εἶνα μέρος, ἤγουν εἰς τὴν Χώραν τῆς Ἰσδαίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Σαμαρείαν, καὶ Γαλιλαίαν ἥσαν Γουδαῖοι, καὶ λαὸς τοῦ Θεοῦ. αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀκόμη ἀείσκειται καὶ εἰς τὴν νῦν Γραφὴν, ἐπειδὴ λαλῶντας ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τὴν παρέλθον τῆ Ἰσραὴλ πέραν τῆ Ἰορδαῖος, λέγει, Ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰσδαίας πέραν τῆ Ἰορδαῖος, ὅπως διὰ τῆς Ἰσδαίας δὲν ἐνοεῖ τὸ μέρος ὅπως εἴτιχες τῆς Φυλῆς τοῦ Γουδα, καὶ Βενιαμὴν, διότι ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς γῆς τῆς Ἐπαγγελίας ὅπου ἐκληρώθη εἰς αὐτὰς τὰς δύο Φυλας, ἦτον εἰς τὸ ἐδόθεν μέρος τοῦ Ἰορδαίου, καὶ ὅπου λαλῶν ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ ἐκεῖνον τὴν πᾶρον, τότε ἦτον ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἡ ὁποῖα εἶναι εἰς τὸ ἐδόθεν μέρος τῆ Ἰορδαίου, ἐπειδὴ καὶ ἦτον εἰς τὴν Καπερναοὺμ, καθὼς ἠμποροῦμεν νὰ τὸ συιάξωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὸν ἴδιον Ματθαῖον, ἡ δὲ Καπριναοὺμ ἦτον Πόλις τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸ ἐδόθεν μέρος τῆς Θαλάσσης, καὶ τῆ Ἰορδαῖος, καθὼς ἠμπορεῖ καθ' ἑνας νὰ τὸ ἴδῃ εἰς τὴν Γεωγραφικὴν περιγραφὴν τῆς Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ ἀπὸ τὴν Καπερναοὺμ ἐκίνησεν ὅπου ἐπῆγε πέραν τῆ Ἰορδαίου. ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πέραν τῆ Ἰορδαῖος Χώρα δὲν ἐκληρώθη εἰς τὰς ῥηθείσας Φυλας τῆ Ἰσδα, καὶ Βενιαμὴν, ἐπιταὶ διὰ τῶν ὀρίων τῆς Ἰσδαίας, πέραν τῆ Ἰορδαίου νὰ ἐνοεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι ὅρος τῆς Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας ἀπὸ τὸ πέραν μέρος τῆ Ἰορδαῖος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλίνιος καὶ Ἰούλιος τὴν σημασίαν φαίνεται νὰ ἔλαβε τὴν Γουδαίαν ἐπειδὴ λέγει ἐδόθεν, καὶ ἐκεῖθεν, ὡσαύτῃ διηρημέναι ἀπὸ τὸν Ποταμὸν. καὶ ἐτι φανερώτερον ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Στράβων, καὶ Τάκιτος, ὅλον ἰκεῖνο τὸ διάστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκατοίκησαν ὅλαι αἱ Φυλαὶ τῶν Τριῶν τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ ὠνόμασαν Γουδαίαν.

Εἰς ποῖον δὲ καιρὸν ἄρχισαν οἱ Ἰσραηλιταὶ νὰ ὠνομάζωνται Ἰσδαῖοι, καὶ ἡ Γῆ Ἰσραὴλ, ἢ ἡ Παλαιστίνη Ἰσδαία, εἶναι δύο γνώμαι, ἡ μία βεβαιαίνει πῶς οἱ Ἰσραηλιταὶ ἄρχισαν νὰ ὠνομάζωνται Ἰσδαῖοι, καὶ ἀκολούθως ἡ Γῆ αὐτῶν Ἰσδαία, ἀφ' ἧ ἔχωρίσθησαν αἱ δέκα Φυλαὶ ἀπὸ τῆς δύο εἰς τὸν καιρὸν τῆ Ῥοβοὰμ Τίτου τοῦ Σολομῶντος. οὕτως ἀποφαίνεται ὁ Θεὸς Ἰερόνυμος ἐν Κεφαλαίῳ 5. τῆ Ἡσαία, ἐπαύω εἰς ἐκείνας ὅτι λόγος. Ὁ ἀμπελῶν Κυρίως Σαββαῶθ οἶκος Ἰσραὴλ, ὅπως διδάσκει πῶς καὶ τῆτο διαφέρειν Ἰσραὴλ, καὶ Ἰσδα. καθ' ὅσον πρίτερον ὅλος ὁ λαὸς ὠνομάζετο Ἰσραὴλ, ἀφ' ἧ δὲ ἐγένεν ὁ μερισμὸς τῆ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, εἰς τὸν καιρὸν τῆ Ῥοβοὰμ, δύο μόνον Φυλαὶ προσεκολληθήσαν αὐτῷ, ἡ τοῦ Ἰσδα δηλαδὴ, καὶ Βενιαμὴν. Οἱ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ λοιπὸν, ἦτοι αἱ δέκα Φυλαὶ, ὠνομάζοντο Ἰσραὴλ, ἐκεῖνοι δὲ τῆ ὁποῖων ἰσραηλιτικὸν Βασιλεῖς ἐκ τῆ γένος Δαβίδ, ὠνομάζοντο Ἰσδα.

Ἡ ἄλλη γνώμη θέλει, ὅτι ἄρχισαν νὰ ὠνομάζωνται Ἰσδαῖοι ἀπὸ ὅπου ἀγῆ-
καν

καὶ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, διότι ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐβδουμηκονταετη αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον καὶ ἡ Φυλὴ τοῦ Ἰούδα, μετὰ τῆς Βαβυλωνικῆς ἀπορίας, πάντες ὀνομάζοντο Ἑβραῖοι, καὶ Ἰσραηλίται. μετέπειτα ὅταν ἠλθὲν ῥώθισαν ἀπὸ τὸν Βασιλεία τῆς Περσίας Κύρον, ἐκεῖνοι ὅπως ἐλέγοντο Ἑβραῖοι, καὶ Ἰσραηλίται, ἀρχισαὶνὰ ὀνομάζονται Ἰουδαῖοι, καὶ ἡ Παλαιστίνη, ἥτοι ἡ Γῆ Ἰσραὴλ, Ἰουδαία, ἡ δὲ αἰτία αὐτῆς τῆς ὀνομασίας ἐστίν, διατὶ ὁ Ζοροβάβελ ἔφερε ἐκ τῆς Ἰσραηλίας ἀπὸ τὴν Βαβυλωνίαν εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, καθὼς ἠμποροῦμεν εἶναι τὸ ἰδῆμεν εἰς τὴν Βιβλίαν τῆς Ἐσθρας, καὶ αὐτὸς ἦτον ἐκ τῆς Φυλῆς τῆς Ἰούδα, καὶ ἐκ τῆς γενεαλογίας τοῦ Δαβὶδ, καθὼς εἶναι φανερὸν ἐν τῷ 3. 5. καὶ 8. Κεφαλαίῳ τῆς Ἐσθρας. πρέπει δὲ εἰς τὴν ὑπολάβωμεν ὁμοίως καὶ διὰ τῆς ἄλλης ὅπως ἐκυβέρνησαν ἐκ τῆς Ἰσραηλίας μέχρι τῆς νεωτέρας Ἡρώδης, ὁ ὁποῖος ἦτον Ἰδουμαῖος, τὸ ὅποιον τὸ βιβλίον λέγει καὶ ὁ Θεὸς Ἰερώνυμος, μετὰ ὅλον ὅπου παρὰ τῷ Ἡσαΐα εἶπεν ἀλλόως, καὶ οὕτως εἶναι φανερὸν πῶς τὸ Ἰούδα ὄνομα καὶ τὴν γνώμην αὐτῆν ἐδόθη εἰς αὐτὴν τὴν Χώραν, καὶ οἱ Οἰκίτορες τῆς ὀνομασθῆσαν Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς Φυλῆς τοῦ Ἰούδα τῆς ἑξαιρετωτέρας τῶν λοιπῶν, τῆς ὁποίας Ἀρχηγὸς, καὶ Ἡγεμῶν, μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς λαοῦ ὑπῆρξεν ὁ γενναῖος Ἰούδας, ὁ τέταρτος τοῦ μεγάλου Πατριάρχου υἱός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον, ἔξω ἀπὸ τῶν λοιπῶν παρὰ αὐτοῦ γεννηθέντες λαμπροτάτους ἀνδρας, ἐγεννήθη ὁ Ζοροβάβελ, καὶ ἄλλοι ὅπως εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας ἐβασίλευσαν, μετὰ τὴν ἐπαύσοδον τῶν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς Βαβυλωνικῆς αἰχμαλωσίας.

Ποία δὲ εἶναι ἡ ἀληθινή γνώμη ἀπὸ αὐτῶν ἕως δύο, ἅς τὸ ἔξετάζουσιν ἄλλοι, ὅσοι δηλαδὴ ἔχουσι καιρὸν, καὶ ἀδελφὸν εἰς ἡμᾶς ὅμως, καθὼς καὶ εἰς ἄλλης πιθανωτέρα γνώμη φαίνεται ἡ ὑστέρα, ὅτι δηλαδὴ οἱ Ἑβραῖοι ὀνομασθῆσαν Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῆς Φυλῆς τῆς Ἰούδα, ὅπως ἦτον ἑξαιρετωτέρα, τῆς ὁποίας μετὰ τὴν Βαβυλωνικὴν ἔξοδον Ἡγεμῶν, καὶ Διοικητῆς ὑπῆρξεν ὁ Ζοροβάβελ, καὶ παρὰ αὐτῶν τῶν Οἰκητῶν ἡ Παλαιστίνη ἐκλήθη Ἰουδαία. ἐπειτα σιμὰ εἰς τὸ βιβλίον, ὅτι καὶ ἡ μερὶς τῆς Φυλῆς Ἰούδα ἦτον τὸ κυριώτερον μέρος τῆς Ἐπαρχίας αὐτῆς.

Ἡ ἐρμηνεία τῆς Ἰούδα φωνῆς, εἶναι ἔπαινος, ἢ ὁμολόγησις. ὅθεν Ἰουδαῖοι οἱ ὁμολογῶντες λέγονται, καὶ ἀληθῶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐδόξαζον, καὶ ὁμολογῶν τὸν Θεόν, διότι εἰς αὐτὸν ἠκμαζεν ἡ Γερουσία, ἡ Θεοκρατία, ὁ Νὰος, ὁ Θεὸς Νόμος, καὶ ἡ τῆς Θεοῦ Πατρίαια.

Ἐνταῦθα δὲ χρὴ εἶναι εἰς τὴν σημειωθῆ καὶ τὸ βιβλίον, ὅτι κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ τὸ ὄνομα Ἰούδα, καὶ Ἰουδαία, σημαίνει συνεχέστερον τὸ Βασίλειον τῶν δύο Φυλῶν Ἰούδα, καὶ Βενιαμὴν, καθὼς εἶπομεν, τὸ ὄνομα τῆς Ἰσραὴλ σημαίνει ὁμοίως συνεχέστερον τὸ Βασίλειον τῶν δέκα Φυλῶν ὅπως ἐξήρτητο τοῦ Γεροβοάμ, καὶ ἔτι λέγεται, ὅτι ὁ Γεροβοάμ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰούδα, ὁ δὲ Γεροβοάμ ἐπὶ Ἰσραὴλ ὅμως ἐνίοτε συγχέονται καὶ αὐτῶν, διότι Ἰούδα, ποτὲ μὲν ὀνομάζεται Ἰσραὴλ, καθὼς ἐν τῷ 4. Κεφαλαίῳ τῆς Ἰερεμίας, ἐνίοτε δὲ αὐτὴ τῆς μέρης ἐκείνης ὅπως ἐδόθη τῆς Φυλῆς τῆς Ἰούδα, καθὼς εἰς ἐκεῖνο τῆς Δανιὴλ ἡ δὲ Ἀββακὺμ ὁ Προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ εἰς ἐκεῖνο τῆς Ἰωάννης. Μετὰ δὲ ταῦτα ἠλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ Γερουσιαστικῆς ἀποστολῆς,

κατέτι,

λοιότι, ἥτις λέω ἐν τῇ μοίρᾳ τῆ Βενιαμίν, καθὼς εἶναι φανερόν εἰς τὸ 18. καὶ 28. τῆ Γησῆ, καὶ οἱ Μαθηταὶ αὐτῆ εἰς τὴν Γεδαίαν Γλιῶ, ἥτοι εἰς τὴν Γλιῶ τῆς μοίρας τῆ Γεδᾶ, καὶ ἀλλῆ συνεχῶς. Ἐὰν ὅποια αὐτὰ δύο ὀνόματα πρέπει νὰ παρατηρῶμεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Θείας Γραφῆς.

Πέμπτον, λέγεται ἡ Ἐπαγγελία, διὰ τὴν γεγενημένην τῷ Ἀβραάμ ἐπαγγελίαν (ὡς καὶ τοῖς λοιποῖς Θεοῖς Πατράσιν) εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθεν ἀπὸ τὸ Οὐρ τῷ Χαλδαίων, προσαχθεὶς ἀπὸ τὸν Θεόν, καθὼς λέγεται εἰς τὴν Γένεσιν (12.) ἐξελθε ἐκ τῆς Γησῆ, καὶ ἐκ τῆς Συρηνείαςσῆ, καὶ ἐκ τῆς Οἴκῃ τοῦ Πατρόςσῆ, καὶ δεῦρο εἰς Γλιῶ λέω αἰσοὶ δείξω. ὅθεν ὁ Ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους (11. 9.) πῖσει παρώκνησεν (ὁ Ἀβραάμ) εἰς τὴν Γλιῶ τῆς Ἐπαγγελίας, ὁ γὰρ Θεὸς ἐπηγγείλατο αὐτῷ τῷ Πατριάρχῃ ἡμῶν Ἀβραάμ δεῖναι εἰς κατοικίαν αὐτῷ (Πράξεις 7. 5.) καθὼς καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς Θεὸς ἔτω τὴν φανερὴν δι' ἄλλων ἰσοδυνάμων λέξεων, ὅθεν παρὰ τῷ Ἰεζεκιήλ (20. 42) διότι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν με ὑμᾶς εἰς τὴν Γλιῶ τῆς Ἰσραὴλ, εἰς τὴν Γλιῶ λέω ἤρα τὴν χεῖρά μου τῆ δεῖναι αὐτῷ τοῖς Πατράσιν ὑμῶν. καὶ ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς (32. 11.) τὴν Γλιῶ ἦν ὠμασα τῷ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ.

Ἐκτον, αὐτὸ κατὰ καὶ αὐτὴ ἡ Γῆ νὰ ἐδόθη τοῖς Ἰσραηλίταις παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅμως λέγεται καὶ ἡ Γῆ τῆς ἰδίου Θεοῦ, πλὴν ὅχι καὶ τὴν ἔννοιαν ἐκείνην κατὰ λέω ὅλη ἡ Γῆ εἶναι τῆς Θεοῦ. τῆς Κυρίας ἡ Γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. (1. Κοριν. 10. 28.) καὶ εἶναι καὶ Κύριος τῆς παντὸς (Ματθαῖος 11. 25) ἀχαιριστῶσι Πάτερ Κύριε τῆς Οὐρανῆ, καὶ τῆς Γῆς. καὶ Λευκαῖς (10. 21) ἀλλὰ κατὰ τινα ξεχωριστὸν, καὶ ἰδιαζόντα τρόπον, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτῷ τὴν Γῆν κατέστησε τὸν θρόνον τῆς Βασιλείας αὐτῆς, δηλαδὴ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ Ναῷ ἠυδόκησε νὰ λατρεύεται εἰς τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον μετὰ διαφόρων Θεοσῶν, καὶ λατρείας, καθὼς εἶναι φανερόν εἰς τὸν Ἰερεὺς Κἀδικας.

Ὅτι λοιπὸν λέγεται καὶ ἡ Γῆ ἰδιαζόντως τῆς Θεοῦ, εἶναι φανερόν Ψαλμῷ 85. ἠυδόκησας Κύριε τὴν Γλιῶσῆ. Λευκαϊκὸν 25. 23. ἐμοὶ γὰρ ἐστὶν ἡ Γῆ. Ἰωήλ 1. 6. Ἐΐθνος ἀνέβη ἐπὶ τὴν Γῆν μου. καὶ 3. 2. Ἰερεμίας 16. 18. Ἰεζεκιήλ 36. 5. καὶ 38. 6.

Ἐβδομον λέγεται ἄλλοτε ἀπλῶς ἡ Γῆ, καὶ ἄλλοτε μετὰ προσθήκης τῆς πᾶσα, ὡς τὸ, ὁ δὲ Θεὸς ἡμῶν πρὸ αἰῶνων ὑπάρχων σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς Γῆς. Ψαλμ. αἰαμφιβόλας δὲ ἐξᾶυθα τὴν λέγει τὴν Ἰσραηλιτικὴν Γῆν. Ἰερεμίας. Ἐπὶ πᾶσας τὰς οὐκ κατοικοῦντας τὴν Γῆν. Ἰεζεκιήλ, τὸ πῆρας ἤκει ἐπὶ τὰς τέσσαρας πτέρυγας τῆς Γῆς. ὁ Ἀπόστολος Γάκωβος, ἐν τῷ καιρῷ τῆς Ἡλιῆ ἐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς Γῆς ἐταυσθῆν τρεῖς, καὶ μεῖνας ἕξ. τὴν ὁποίαν Ἰσραὴλ αἰαφέρειν τὰς ὁ Ἰερεὺς Λευκαῖς (4. 25.) προσθέτει τὸ, πᾶσα, λέγων ἐπὶ πᾶσαν τὴν Γῆν 1. Βασιλ. 17. 7. ὅθεν ἐλήφθη ἡ πηγὴ τῆς Ἰσραὴλ παρὰ τοῖς Ἱεροῖς Ἀποστόλοις, λείπει τὸ, πᾶσα, ἐκ ἐγένετο ὑπὲρ ἐπὶ τῆς Γῆς, καὶ 18. 1. Οὐ δώσω ὑστὸν ἐπὶ πρόσωπον τῆς Γῆς.

Αὐτὰ ἔα ῥηθῆ, τινὲς τῶν Ἱερέων Ἐξηγητῶν λαμβάνουσιν ἀπλῶς διὰ ὅλην τὴν

Οικουμένην, τινές δὲ διὰ μόνου τὴν Ἰουδαϊκὴν Γῆν. οἱ Ἑβραῖοι ὁμοῦς κοινῶς τῷ ἔθνεϊ διὰ μόνου τὴν Ἰσραηλιτικὴν Γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸ παρά τῳ Εὐαγγελιστῇ Ματθ. 27.45. λεγόμενον, σκότος ἐγένετο ἐπὶ πάσαν τὴν Γῆν, τινές μὲν τὸ ἐκλαμβάνουσι διὰ ὅλην τὴν Γῆν, τινές δὲ διὰ μόνου τὴν Ἰουδαίαν.

Ὁ ὄνομα, καὶ τελευταῖον λέγεται Ἀγία Γῆ, ὅσον παρά τοῖς Ἰουδαίοις, ὅσον καὶ παρά τοῖς Χριστιανοῖς, πλὴν κατ' ἄλλον, καὶ ἄλλον τρόπον. παρά μὲν τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς ἦδη αἰετῆρα εἴρηται, λέγεται Γῆ τῆ Θεῶ, ἐπεὶ καὶ κατ' ἐξαιρέτην λόγον εἰς αὐτὴν ἠθέλησε νὰ λατρεύεται, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐπηγγείλατο τοῖς Πατράσι τοῖς Ἀγίοις, καὶ ἐν τῳ ἰδίῳ καιρῳ ζῆσας ὅλα τὰ ἀκόφυλα Ἐθνη ἀπ' αὐτὴν, τὴν ἔδωκεν εἰς κατὰσχισιν αὐτῆς. Παρὰ δὲ τοῖς Χριστιανοῖς, καὶ δι' αὐτὸ τῆτο, ὁμοῦς κατ' ὑπεροχὴν, καὶ ὑπερτέραν ἔνοιαν, διὰ τὴν γεγονόσῃ δηλαδὴ ἐν αὐτῇ Θεῶ τῆς νέας χάριτος Μυστήρια, τὸ ἰσοῖον αὐτὸ ὄνομα αὐτῶ καλὰ καὶ κατὰ τὴν πηγὴν, φαίνεται τῆς ἄλλων ὑπερότερον, ὁμοῦς εἶναι καὶ τὴν ἀξίαν, καὶ ὑπεροχὴν ἔξοχώτερον. Λέγεται λοιπὸν Γῆ Ἀγία κοινῶς, καὶ παρά τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ παρ' ἡμῶν, ἐπεὶ καὶ δὲν ὀνομασθῆ πρότερον μὲν τοῖσδε ὄνομα, παρά ἀφ' οὗ ἤκμασεν εἰς αὐτῷ τὸ σέβας τῆ Θεῶ, καὶ ἀφ' οὗ ἠγιάσθη μὲν τῷ παρυσίῳ, καὶ τῷ ζωποια πάθῃ τῆ Κυρίῃ ἡμῶν. αὐτὴ ἡ ὀνομασία φαίνεται ἐν τῇ σοφίᾳ τῆ Σολομώντος (12. 3.) ὅθεν παλαιῶς Οἰκήτορας τῆς Ἀγίας σὺ Γῆς μισήσας. καὶ 2. Μακκα 17. ἀπὸ τῆς Ἀγίας Γῆς, ἐνθα λαλῶσιν ἐπὶ τῆτου διὰ τῷ Ἰουδαίαν, κατὰ τὴν ἐκ τῆς ἱεῖς λόγων φανερώς ἀποδείκνυται Γῆ Ἀγία, διότι ἐκεῖ εἰς τὸν καιρὸν τῆ παλαιῆς Νόμου ἤκμασεν ἡ λατρεία τῆ Θεοῦ, ἐκεῖ τῳ ἀθανάτῳ Θεῳ ἐπροσφύροντο ἀπρόσδεκτοι Θυσίαι (ὅταν εἰς ἄλλα μέρη ἐθύοντο θυσίαι εἰς τὰ εἶδωλα, καὶ ἐλατρεύοντο τὰ ἔργα τῆ ἀνθρώπων χειρῶν) ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀπόκρυφα, οὐρανοῖς, καὶ θείᾳ Μυστήρια, τοῖς οἰκηταῖς αὐτῆς τῆς Γῆς ἀπεκαλύφθησαν, τῆ Δαβὶδ λέγοντος, Οὐχ ἔτι ἐποίησε παντὶ Ἐθνεῖ, καὶ τὰς κείσεις αὐτῆ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς. καὶ πάλιν. Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός, ἐν Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτῆ. διότι ἐγέννησεν αὐτῇ ἡ Ἀγία Γῆ ἐπιστήμους Ἀγίους Πατριάρχας, Προφήτας, Ἀποστόλους, Μάρτυρας, Ἁγίους, καὶ ἄλλους πολλὰς ἀγιότητι, καὶ μαθήσει διαπρέψαντας, καὶ διαρρήσαντας τῳ Θεῳ, Ἄνδρας, καὶ Γυναῖκας. διὰ τὴν εἰς αὐτῷ ἐπληρώθησαν τὰ σύμβολα τῆ παλαιῆς Νόμου εἰς τὸν καιρὸν τῆς χάριτος, ὅταν εἰς αὐτῷ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ἐφαίνῃ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τῆ Θεῶ, καὶ γεννηθεὶς ἐξ αὐτῆς ὁρατὸς, καὶ ἀνθρώπος γινόμενος, τοῖς ἀνθρώποις συνανεσράφη. εἰς αὐτῷ ἐθαυματούργησεν, ἐπρόβαλε τὸν λόγον τῆ ζωῆς, καὶ ἐφάνησεν τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς αὐτῆ. εἰς αὐτῷ διὰ τῷ σωτηρίᾳ τῆ ἀνθρώπων ἔδωκε τῳ Πατρὶ αὐτῆ εἰς ὀλοκαύτωμα τὸ αἷμα, καὶ πνεῦμα αὐτῆ. εἰς αὐτῷ ἀνηγέρθη, ἀίβη εἰς οὐρανοῖς, καὶ τοῖς πιστέουσιν αὐτῳ ἐπέμψε τὸ Πνεῦμα τὸ πανάγιον. Ἀπ' αὐτῷ ἐδιαμενίσθησαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, διὰ τὴν διδάξεν τὸ Εὐαγγέλιον παντὶ πλάσματι. Εἰς αὐτῷ τέλος πάντων ἐλάσεται ἐπὶ νεφελῶν τῆ Οὐρανοῦ, δυνάμει πολλῇ, καὶ μεγαλειότητι ὁ υἱὸς τῆ ἀνθρώπων, διὰ τὴν κείνη ὅλα τὰ γέ-

τα γένη, ἢ τὰ ἀποδώσῃ ἐκάσῃ καὶ τὰ ἔργα αὐτῆ, τότε καλὰ, ὅσον κακὰ, ὅπως ἀποβληθῆτων τῶν κακῶν εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, καὶ φέρῃ οὖν ἐκλεκτοὺς εἰς γλῶσσαν ἀγίαν, εἰς γλῶσσαν ζώντων.

Ἐν συντομίᾳ, δικαίως, ἢ ἀρεμοδίως λέγεται ἡ Ἁγία, διότι εἰς αὐτὴν δὲν εἶναι βῆμα ποδός, ὅπως καὶ μὴ τὸ ἐλάμπρυνε, ἢ καὶ μὴ τὸ ἠγίασεν, ἢ τὸ σώμα, ἢ ἡ σκία τῆς Σωτηρίας, ἢ ἡ εὐδοξία παρθεσία τῆς Ἁγίας τῆς Θεῆς Μητρὸς, ἢ ὁ περιβλεπτός τῶν Ἀποστόλων ἔσμος, ἢ τὸ ἐκχυθὲν τῶν Μαρτύρων ἀξιοτίμητον αἷμα.

Διὰ ταῦτα ὅλα λοιπὸν ἡ Χώρα αὐτὴ εἶναι, ἢ ὀνομάζεται Ἁγία. ἢ ταῦτα καὶ μέχρι τῆδε λεχθέντα περὶ τῶν κοινῶν ὀνομάτων τῆς Ἁγίας Γῆς, ἰκανὰ, αὐτὰ καλὰ ἢ διάφοροι τῆς διδασκίαι καὶ ἄλλας ὀνομασίας, δηλαδὴ λέγοντες τὴν Γλῶσσαν κατὰπαύσεως, ὡς λέγει ὁ Προφήτης, Ως ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατὰπαύσιν μου. (ἦτοι εἰς τὴν Γλῶσσαν τῆς Ἐπαγγελίας, καθὼς κοινῶς οἱ Διδάσκαλοι τὸ ἔρηγον, μετὰ τὸ καὶ εἶναι τύπος τῆς αἰώνιας ἀκαταπαύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὡς ἀπὸ πόνου εἰς ἀκαταπαύσιν ἔξ Αἰγύπτου οἱ Ἰσραηλίται ἐπαυλῶν) ἢ τὴν Γλῶσσαν ζώντων, ὅτι εἰς αὐτὴν τὸ πάλαι, καὶ μὲν ἐλάτρευετο ὁ ἀληθὴς ζῶν Θεός. γνωστὸς γὰρ ἐν τῇ Γεδαιᾷ ὁ Θεός, ὅθεν καὶ ἴδιον τῆς Θεῆς ἐπίθετον εἶναι, τὸ καὶ ὀνομάζεται κυρίως ζῶν, ὡς τὸ, εἰς τὸν Θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. καὶ φοβερὸν τὸ ἐμπιστεῖν εἰς χεῖρας Θεῆς ζῶντος.

Ἐπεὶ καὶ κληρονομίαν, ἢ κυριότητά Θεῆς. πλείον ὅσον καὶ ἄλλα παρόμοια τέτοις, ἢ ἰσοδύναμα, αὐτὰ καλὰ καὶ καὶ λέγονται ἀληθῶς περὶ τῆς Ἁγίας Γῆς, μερικῶς ὅμως εἰρημένα, καὶ διάτινα ἰδίως ἀποτελείσμεθα, δὲν πρέπει καὶ κατὰβάττωνται, ἢ καὶ συναρθεύμενται μετὰ αὐτῶν εἰρημένα. ἐπειδὴ καὶ ποτὲ δὲν ἦλθον, μήτε ἔλαβον τοιαύτῳ χρῆσιν, ὅπου καὶ ὀνομάζεται ἡ Ἐπαρχία τῆς Παλαιστίνης καὶ μετὰ αὐτῶν κοινῶς, ὡς ὀνομάσθη μετὰ προσρημένα ἐπὶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Εἰς τοῖους πρώτον ἐδόθη ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ τοῖος πρώτον τὴν ἐκυρίωσεν νομίμως, καὶ δικαίως.

Ομολογούμενον εἶναι, καὶ βέβαιον εἰς ὅσας πικρὰς τῆς Θεῆς Γραφῆς, ὅτι καθὼς μετὰ τὸν κατὰκλυσμόν ἢ κατοικημένην ἅπασαν τὴν ἐμερίσθη εἰς τὸν Σὴμ, Γένεσις 9. Χαμ, ἢ Γάφειθ, διὸ καὶ ἕκαστον τριτημόριον αὐτῆς τῆς Γῆς ἐκλήρωθη εἰς ἕνα ἕκαστον, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς τὸ ἐν ἦτον καὶ ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Τῆτο τὸ ἰσορεῖ ὁ Θεὸς Μωϋσῆς εἰς τὸ 10. τῆς Γενέσεως, καὶ εἶναι ἔξω πάσης ἀμφιβολίας. ἢ ἀπορία δὲ μένει εἰς τῆτο. εἰς ποῖον ἐδιωρίσθη αὐτὴ ἡ Ἁγία Γῆ, καὶ ποῖος ἀπὸ οὗτος τοῖος τῆς Νῶε πρώτον δικαίως, καὶ νομίμως τὴν ἐκυρίωσεν; Εἰς ταῦτα τὴν ζήτησιν δύο γνώμαι ἀρίσκονται διαφωνῆσαι. ἢ πρώτη εἶναι τῶν Ἑβραίων, τὴν ὁποίαν πολλοὶ τῶν παλαιότερων, καὶ νεωτέρων σοφῶν τὴν ἠκολούθησαν, ὅτι ἡ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας καὶ ἐπαρδόθη πρώτον εἰς τὸν Σὴμ τὸν πρωτότοκον τῆς Νῶε, καὶ ὅτι